

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31.03.1969, sp. zn. 2 Cz 11/69, ECLI:CZ:NS:1969:2.CZ.11.1969.1

Číslo: 68/1969

Právní věta: Bylo-li dohodnuto, že dlužník zaplatí, až bude chtít nebo moci (byla-li tedy doba splnění ponechána na vůli dlužníka), je věřitel povinen přijmout plnění, jakmile mu je dlužníkem nabídnuto o splnění dluhu - dobu splnění určit může toliko navrhnout, aby ji určil soud. Žaloba o určení doby splnění ve smyslu § 79 o. z. není žalobou o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř.; to znamená mj., že nemůže být zamítnuta pro nedostatek právního zájmu na tomto určení.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 31.03.1969

Spisová značka: 2 Cz 11/69

Číslo rozhodnutí: 68

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Splnění závazku

Předpisy: 99/1963 Sb. § 80 40/1964 Sb. § 79
§ 101

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 68

Bylo-li dohodnuto, že dlužník zaplatí, až bude chtít nebo moci (byla-li tedy doba splnění ponechána na vůli dlužníka), je věřitel povinen přijmout plnění, jakmile mu je dlužníkem nabídnuto o splnění dluhu - dobu splnění určit; může toliko navrhnout, aby ji určil soud.

Žaloba o určení doby splnění ve smyslu § 79 o. z. není žalobou o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř.; to znamená mj., že nemůže být zamítnuta pro nedostatek právního zájmu na tomto určení.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 31. 3. 1969, [2 Cz 11/69](#).)

Žalobkyně navrhovala, aby bylo zjištěno, že je po právu její pohledávka vůči žalovanému v částce 5.000 Kčs a že je splatná k 1. 10. 1966; tvrdila, že 8. 4. 1958 půjčila své dceři a žalovanému jako nastávajícímu zeti částku 10.000 Kčs na koupi automobilu a že bylo dohodnuto, že jí peníze vrátí, až

budou moci.

Okresní soud v Olomouci vyhověl žalobě rozsudkem z 12. 6. 1967. Vycházel z výpovědi žalobkyně a svědkyně A. N., podle nichž žalobkyně půjčila své dceři a žalovanému částku 10.000 Kčs a bylo dohodnuto, že jí peníze vrátí podle možností. Posuzoval nárok žalobkyně podle § 305 o. z. z roku 1950 a dospěl k závěru, že pohledávka z půjčky mezi účastníky existuje a že odpovídá zásadám slušnosti, aby byla splatnost stanovena na 1. 10. 1966, tj. v den po právní moci rozsudku o rozvodu manželství dcery žalobkyně se žalovaným.

Krajský soud v Ostravě změnil rozsudek soudu prvního stupně rozsudkem z 5. 12. 1967 tak, že zamítl žalobu. Uvedl, že jde o zjišťovací žalobu podle § 80 písm. c) o. s. ř., která měla být soudem prvního stupně zamítnuta, poněvadž žalobkyně mohla žalovat přímo na plnění. K tomu dodal, že by ovšem žaloba musela být zamítnuta z důvodu promlčení, i kdyby se žalobkyně domáhala určení splatnosti pohledávky podle § 79 o. z. Jestliže totiž sama žalobkyně tvrdila, že poskytla půjčku v roce 1958 bez určení splatnosti, mohla požadovat vrácení hned druhý den po poskytnutí půjčky; od toho dne počala běžet promlčecí doba, takže žalovaný namítl právem promlčení.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že byl rozsudkem krajského soudu porušen zákon a zrušil jej.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně vyhověl žalobě na základě skutkového zjištění, učiněného z výpovědi žalobkyně a svědkyně A. N., jimiž vzal za prokázáno, že mezi účastníky bylo dohodnuto mj., že žalovanému jako jednomu z dlužníků bylo ponecháno na vůli, aby plnil dluh vůči žalobkyni, až bude moci. Krajský soud vzal na základě dokazování provedeného soudem prvního stupně (výpovědi žalobkyně) za prokázáno, že žalobkyně půjčila peníze své dceři a žalovanému v roce 1958 bez určení splatnosti. Toto zjištění krajského soudu je především v rozporu s obsahem spisu, poněvadž žalobkyně uvedla ve své výpovědi před soudem prvního stupně, že sice přímo neurčila, kdy jí mají peníze vrátit, že však bylo dohodnuto, že jí je splatí, až budou moci. Kromě toho krajský soud, i když nebyl vázán (§ 213 odst. 1 o. s. ř.) skutkovými zjištěními, která učinil soud prvního stupně, mohl se od nich odchýlit jen v případě, že důkazy provedené soudem prvního stupně opakoval nebo dokazování jím provedené doplnil (§ 213 odst. 2 o. s. ř.).

K pochybení došlo však nejen ve skutkových zjištěních, ale i v právním posouzení věci. Krajský soud posuzoval žalobní nárok podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. a nevypořádal se s tím, že soud prvního stupně jej posuzoval podle § 305 o. z. z roku 1950; nadto jej podřadil pod ustanovení občanského zákoníku nyní platného a nevypořádal se s přihlédnutím k § 498 o. z. s tím, že soud prvního stupně vycházel z ustanovení občanského zákoníku z roku 1950.

Žalobkyně se domáhala jednak zjištění (správně určení) existence své pohledávky proti žalovanému, jednak zjištění (správně určení) doby splnění; k odůvodnění poukazovala na to, že při poskytnutí půjčky dceři a žalovanému bylo ujednáno, že jí peníze vrátí, až budou moci. Krajský soud dospěl k závěru, že jde o žalobu podle § 80 písm. c) o. s. ř., tj. žalobu o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo (kterou nepřesně označil jako zjišťovací žalobu), a měl za to, že žalobkyně nemohla mít úspěch již proto, že neměla právní zájem na tomto určení (nepřesně uvedl na podání žaloby). Nehledě k tomu, že se krajský soud nevypořádal – jak již bylo uvedeno – s tím, že soud prvního stupně posuzoval žalobní nárok podle § 305 o. z. z roku 1950, přehlédl zřejmě, že žaloba opřena o ustanovení § 305 o. z. z roku 1950, nyní o § 79 o. z., kterou se věřitel domáhá, aby soud určil dobu splnění v případě, že byla ponechána na vůli dlužníka, není žalobou o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo, upravenou v § 80 písm. c) o. s. ř., a že ji nelze zamítnat pro nedostatek právního zájmu na tomto určení.

Ani závěr krajského soudu, že žalobní nárok je promlčen, neodpovídá výsledkům řízení a není správný. Krajský soud nerozlišuje zřejmě mezi ustanoveními § 78 a 79 o. z. Ustanovení § 78 o. z. upravuje případy, kdy doba splnění nebyla dohodnuta ani jinak stanovena, a kdy je dlužník povinen splnit dluh prvního dne po tom, kdy byl o splnění věřitelem požádán; naproti tomu v ustanovení § 79 o. z. jde o případy, kdy doba splnění byla ponechána na vůli dlužníka, a kdy věřitel může navrhnout, aby tuto dobu splnění určil soud podle okolností případu tak, aby to bylo v souladu s pravidly socialistického soužití. Krajský soud měl za to, že i za předpokladu, že jsou dány podmínky pro podání žaloby podle § 79 o. z., by žalobkyně mohla požadovat vrácení hned druhý den po poskytnutí půjčky a že jí také od toho dne počala běžet promlčecí doba. Ovšem tento názor neobstojí již se zřetelem k tomu, že v případě, že bylo dohodnuto, že dlužník zaplatí, až bude chtít nebo moci (kdy tedy byla doba splnění ponechána na jeho vůli), je sice věřitel povinen přijmout plnění, jakmile je mu dlužníkem nabídnuto, nemůže však sám - a to ani tím, že by požádal dlužníka o splnění závazku (jako je tomu v případě § 78 o. z., tj. v případě, kdy nebyla doba splnění ani dohodnuta ani jinak stanovena) - dobu splnění určit a může toliko navrhnout, aby ji určil soud. Jestliže se tak nestane, není dlužník povinen plnit a nemůže začít běh promlčecí doby.

Rozsudkem krajského soudu byl tak porušen zákon v ustanoveních § 5, 6, 43, 120 odst. 1, § 213 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 79 a 101 o. z.

Pozn.: Pochybením okresního soudu, který stanovil splatnost pohledávky již ke dni 1. 10. 1966, tj. ke dni předcházejícímu právní moc, rozhodnutí o době splnění ve smyslu § 79 o. z., se Nejvyšší soud nezabýval, byv vázán rozsahem a důvody stížnosti pro porušení zákona.